

HOTĂRÎREA PLENULUI CURȚII SUPREME DE JUSTIȚIE A REPUBLICII MOLDOVA

Cu privire la practica judiciară în procesele penale despre sustragerea bunurilor

nr. 23 din 28.06.2004

Buletinul Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova, 2004, nr.8, pag.5

* * *

Modificată de:

[Hotărîrea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.39 din 18.12.2017](#)

[Hotărîrea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.12 din 22.12.2014](#)

Examinînd practica judiciară în cauzele privind infracțiunile contra patrimoniului, în scopul asigurării aplicării corecte și uniforme de către toate instanțele judecătorești a legislației ce reglementează răspunderea pentru cazurile de sustragere a bunurilor, în baza lit.e) art.2, lit.d) art.16 din Legea cu privire la Curtea Supremă de Justiție, Plenul

HOTĂRĂȘTE:

A explica următoarele:

1. Obiect material al sustragerii sau altor infracțiuni contra patrimoniului se consideră bunurile care la momentul săvîrșirii infracțiunii nu-i aparțin făptuitorului, nu sunt proprietate a lui și care se pot afla atît în posesia proprietarului cît și în posesia altor persoane, cărora li s-au transmis în folosință aceste bunuri.

2. În sensul legii, se consideră sustragere luarea ilegală și gratuită a bunurilor din posesia altuia, care a cauzat un prejudiciu patrimonial efectiv acestuia, săvîrșită în scop acaparator.

Nu formează componenta de sustragere faptele ilegale care sunt îndreptate nu spre luare ci spre folosința temporară a bunurilor. Folosința temporară a bunurilor o va aprecia instanța ținînd seama că făptuitorul nu urmărește scopul de cupiditate, deoarece nu dorește să treacă bunurile în stăpînirea lui definitivă. În funcție de circumstanțele cauzei, asemenea fapte pot fi calificate conform art.196, 238, 192¹, 192² etc. ale C.P.

În cazurile în care luarea ilegală și gratuită a bunurilor din posesia altuia a fost săvîrșită în cadrul huliganismului, al violului sau al altor fapte infracționale, este necesar de stabilit care a fost intenția (scopul) luării de către făptuitor a bunurilor respective.

Dacă făptuitorul a urmărit scopul egoist de acaparare, atunci cele săvîrșite trebuie calificate prin concurs: ca infracțiune contra patrimoniului și ca huliganism, viol sau altă infracțiune.

Însușirea ilegală a bunurilor aflate în proprietate comună, inclusiv și a unei persoane juridice unde făptuitorul este unul din fondatori, în dependență de intenție urmează a se califica ca sustragere ori ca samavolnicie.

[Pct.2 modificat prin [Hotărîrea Plenului CSJ a RM nr.39 din 18.12.2017](#)]

[Pct.2 modificat prin [Hotărîrea Plenului CSJ a RM nr.12 din 22.12.2014](#)]

3. Sustragerea se consideră săvîrșită pe ascuns și se califică drept furt, în baza art.186 C.P., dacă a fost săvîrșită:

- în absența proprietarului, a posesorului sau a oricăror altor persoane;
- în prezența altor persoane, dar pe neobservate pentru acestea;
- în prezența altor persoane, care observă actul luării bunurilor, dar care nu conștientizează caracterul infracțional al celor comise (din cauza necunoașterii de către ele a faptului cui aparțin aceste bunuri sau din cauza creării de către făptuitor a iluziei caracterului legitim al luării bunurilor, sau din cauza vîrstei minore, a ebrietății, a somnului, a unei boli psihice ori a unei alte stări specifice în care se află aceste persoane);
- în prezența altor persoane care urmăresc actul luării bunurilor și conștientizează caracterul infracțional al faptelor comise, persoane care insuflă încredere făptuitorului că nu-i vor

crea impedimente în procesul săvârșirii sustragerii (soț, rudă apropiată). Dacă însă persoanele date au întreprins măsuri în vederea împiedicării sustragerii, cele săvârșite nu pot fi considerate furt, ci trebuie calificate ca jaf (art.187 C.P.).

Pentru calificarea faptei ca furt este necesar să fie stabilită convingerea făptuitorului că cele comise de el rămân neobservate sau neînțelese de către alte persoane, ori că aceste persoane nu-i vor zădărnici săvârșirea sustragerii. Instanțele judecătorești trebuie să țină cont de faptul că concluziile despre convingerea făptuitorului privind modul ascuns al acțiunilor sale trebuie să se bazeze pe anumite premise de ordin obiectiv, iar nu pe declarațiile neîntemeiate ale lui.

În cazul în care făptuitorul consideră că săvârșește sustragerea pe ascuns, iar, în realitate, acțiunile i-au fost observate sau înțelese adecvat de alte persoane, fapta se va califica ca furt.

Furtul trebuie delimitat de samavolnicie. Luarea bunurilor în mod arbitrar, adică a unor bunuri care, la presupunerea făptuitorului, îi aparțin, trebuie calificată drept samavolnicie (art.352 C.P.)

[Pct.3 modificat prin [Hotărîrea Plenului CSJ a RM nr.12 din 22.12.2014](#)]

4. Ca sustragere deschisă a bunurilor altei persoane, prevăzută de art.187 C.P. (jaf), se consideră fapta ce se derulează în prezența proprietarului sau altui posesor, ori în prezența unor persoane străine, făptuitorul fiind conștient ca persoanele prezente înțeleg caracterul ilegal al acțiunii lor, indiferent de faptul că ele au întreprins ori nu careva măsuri de curmare a acestor acțiuni.

Acțiunile inițiate ca furt, însă care n-au fost duse pînă la capăt, din cauza că au fost descoperite de către victimă sau de alte persoane, dar neținîndu-se cont de aceasta au fost prelungite de către infractor cu scopul însușirii bunurilor sau reținerii lor, se încadrează în infracțiunea de jaf, iar în cazul aplicării unei violențe periculoase pentru viață și sănătate sau amenințării cu o astfel de violență - în cea de tâlhărie.

[Pct.4 modificat prin [Hotărîrea Plenului CSJ a RM nr.12 din 22.12.2014](#)]

5. **Drept violență nepericuloasă pentru viața sau sănătatea persoanei** (art.187 alin.(2) lit.e) CP) se consideră *vătămări neînsemnate* (care nu au generat o dereglare a sănătății mai mult de 6 zile, nici pierderea capacității de muncă, ce rezultă din pct.74 din Regulamentul de apreciere medico-legală a gravității vătămării corporale, aprobat prin Ordinul Ministerului Sănătății nr.99 din 27.06.2003, modificat prin Ordinul Ministerului Sănătății nr.654 din 16.08.2011) sau *aplicarea intenționată de lovituri ori săvârșirea altor acțiuni violente* care au cauzat o durere fizică (art.78 alin.(1) Cod contravențional), dacă aceste acțiuni nu au creat pericol pentru viața și sănătatea victimei.

Pentru calificarea acțiunilor nu are importanță faptul cînd a fost aplicată violența nepericuloasă pentru viața sau sănătatea persoanei ori amenințarea cu o astfel de violență, și anume: pînă la depozitarea de bunuri, concomitent cu aceasta sau nemijlocit după depozitare (dar pînă la consumarea sustragerii). Este esențial ca, în toate acestea cazuri, violența nepericuloasă pentru viața sau sănătatea persoanei ori amenințarea aplicării acesteia să aibă destinația de facilitare a săvârșirii sustragerii sau de reținere la făptuitor a celor sustrate.

Dacă după consumarea furtului, făptuitorul aplică violența sau amenință cu aplicarea violenței avînd scopul de a scăpa de urmărire sau de a evita reținerea sa, atunci fapta nu mai poate fi calificată în conformitate cu art.187 alin.(2) lit.e) sau cu art.188 CP. De această dată, cele săvârșite formează concursul real dintre infracțiunea de furt și, în dependență de gradul de violență sau de caracterul amenințării cu violența, una din infracțiunile prevăzute la art.145, 151, 152 sau 155 CP ori la art.78 din Codul contravențional.

[Pct.5 modificat prin [Hotărîrea Plenului CSJ a RM nr.39 din 18.12.2017](#)]

[Pct.5 în redacția [Hotărîrii Plenului CSJ a RM nr.12 din 22.12.2014](#)]

6. În sensul dispozițiilor art.188 CP, prin “atac” trebuie de înțeles acțiunile agresive ale făptuitorului, care sunt însoțite de violența periculoasă pentru viața sau sănătatea persoanei agresate ori de amenințarea cu aplicarea unei asemenea violențe.

Prin **violență periculoasă pentru viața sau sănătatea persoanei** (art.188 alin.(1) CP) se are în vedere violența care s-a soldat cu vătămare medie sau ușoară a integrității corporale sau a sănătății ori care, deși nu a cauzat aceste urmări, comportă la momentul aplicării sale, datorită metodei de operare, un pericol real pentru viață și sănătate.

Sub incidența noțiunii “violență periculoasă pentru viață și sănătate” nimeresc și cazurile: de compresiune a gâtului cu mâinile sau cu ajutorul unui șnur; de ținere îndelungată a capului victimei sub apă; de îmbrăcare pe capul victimei a unei pungi de polietilenă; de aruncare a victimei de la înălțime ori dintr-un mijloc de transport etc.

Deși asemenea acțiuni violente pot să nu provoace nici moartea victimei, nici vătămarea medie sau ușoară a integrității corporale sau a sănătății acesteia, totuși, datorită caracterului lor, ele creează un pericol real pentru viață și sănătate.

Așadar, atât vătămarea intenționată medie a integrității corporale sau a sănătății, cât și vătămarea intenționată ușoară a integrității corporale intră sub incidența art.188 CP.

Violența de o intensitate mai redusă cade sub incidența art.187 alin.(2) lit.e) CP, întrucât este nepericuloasă pentru viață și sănătate.

[Pct.6 în redacția [Hotărârii Plenului CSJ a RM nr.12 din 22.12.2014](#)]

7. Chestiunea ce ține de prezența în acțiunile persoanei a componentei de jaf sau tâlhărie în cazurile în care sustragerea este însoțită de amenințarea aplicării violenței urmează a fi soluționată, ținând cont de toate circumstanțele cauzei: caracterul amenințării, obiectele sau arma cu care amenința infractorul, locul și timpul săvârșirii infracțiunii, numărul infractorilor etc.

Pentru a se stabili gradul de violență - nepericuloasă sau periculoasă pentru viață sau sănătate - cu care se amenință, trebuie analizate minuțios toate circumstanțele celor săvârșite: caracteristicile obiectelor vulnerante cu care amenința făptuitorul; locul și timpul săvârșirii infracțiunii; numărul făptuitorilor raportat la numărul victimelor; forța fizică a făptuitorilor raportată la forța fizică a victimelor etc. Totodată, este necesar a se lua în calcul nu atât percepția subiectivă a victimei asupra celor comise, cât mai ales orientarea intenției făptuitorului.

Cu toate acestea, în unele cazuri, amenințarea cu care este însoțită sustragerea poate avea un caracter nedeterminat (neconcretizat). Cu alte cuvinte, din vorbele, gesturile, mimica sau acțiunile de alt gen ale făptuitorului, din analiza tuturor circumstanțelor faptei săvârșite nu poate fi formulată o concluzie certă privind gradul de violență - nepericuloasă sau periculoasă pentru viață sau sănătate - cu care se amenință. În asemenea cazuri, întrucât orice incertitudini legate de calificare trebuie tratate în folosul făptuitorului (conform principiului *in dubio pro reo*), cele comise nu pot fi calificate ca tâlhărie, în consecință, fapta urmează a fi calificată în baza art.187 alin.(2) lit.e) CP.

Dacă din circumstanțele concrete ale cauzei rezultă că făptuitorul, care urmărește scopul sustragerii, nu intenționează să-și realizeze amenințarea cu aplicarea violenței periculoase pentru viață sau sănătate, totodată lipsind condițiile obiective, favorabile înfăptuirii acestei amenințări, deși amenințarea a luat cea mai intimidantă formă posibilă, făptuitorul trebuie să răspundă nu pentru tâlhărie, ci pentru jaf. O astfel de amenințare, avînd doar un caracter imaginar, nu creează un pericol real pentru viața sau sănătatea victimei, deci nu poate fi recunoscută ca semn al tâlhăriei.

Acțiunile infractorului pot fi calificate drept jaf sau tâlhărie prin indicele amenințării de aplicare a violenței, doar atunci cînd o astfel de amenințare este reală pentru viața sau sănătatea victimei.

[Pct.7 în redacția [Hotărârii Plenului CSJ a RM nr.12 din 22.12.2014](#)]

8. Semnele de cauzare a vătămării intenționate ușoare ori medii a integrității corporale sau sănătății victimei în cadrul tâlhăriei sînt cuprinse în dispoziția art.188 CP și nu necesită o încadrare separată și în baza art.152 CP sau art.78 alin.(2) din Codul contravențional.

Dacă atacul de tâlhărie a fost însoțit de vătămarea intenționată gravă a integrității corporale sau sănătății victimei, fapta urmează să se califice în baza art.188 alin.(3), lit.c), C.P., iar dacă ulterior a survenit decesul victimei încadrarea se va face și conform art.151 alin.(4) C.P.

Dacă în timpul actului de tâlhărie persoana săvârșește și omorul intenționat al victimei acțiunile urmează să se încadreze prin concurs de infracțiuni, prevăzute de art.145 și 188 C.P. cu indicarea în sentință a tuturor semnelor constitutive prevăzute la săvârșirea acestor infracțiuni.

[Pct.8 modificat prin [Hotărîrea Plenului CSJ a RM nr.39 din 18.12.2017](#)]

[Pct.8 modificat prin [Hotărîrea Plenului CSJ a RM nr.12 din 22.12.2014](#)]

9. La calificarea acțiunilor făptuitorului, în baza art.188 alin.(3) lit.d) CP urmează a se ține seama că prin “deosebită cruzime” se va înțelege acțiunea sau inacțiunea intenționată a făptuitorului care are drept scop de a provoca victimei sau apropiaților acesteia o suferință suplimentară, de natură fizică sau psihică, mai gravă decât suferința ce ar deriva din violența primară prin care s-a consumat inițial infracțiunea.

[Pct.9 în redacția [Hotărîrii Plenului CSJ a RM nr.12 din 22.12.2014](#)]

10. La calificarea acțiunilor făptuitorului în baza art.188 alin.(2) lit.e) CP, instanțele judecătorești urmează să țină cont că, în concordanță cu art.129 alin.(1) CP, coroborat cu prevederile Legii privind regimul armelor și al munițiilor cu destinație civilă, nr.130 din 08.06.2012, precum și în baza raportului de expertiză, dacă entitatea folosită în cadrul tâlhăriei reprezintă sau nu o armă, iar în prezența unor temeuri legale, acțiunile persoanei care a aplicat arma în procesul comiterii infracțiunii de tâlhărie trebuie calificate suplimentar conform art.290 CP. Concursul de infracțiuni dintre cele două infracțiuni este posibil în cazul în care instrumentul aplicabil a fost apreciat ca fiind armă de foc, cu excepția armei de vânătoare cu țeavă lisă, pentru care făptuitorul nu dispunea de autorizație.

Sub “*alte obiecte folosite în calitate de armă*” se au în vedere obiectele cu care victimei i s-au cauzat, sau putea să i se cauzeze vătămări periculoase pentru viață ori sănătate (cuțite, inclusiv de bucătărie, bricuri, topoare, răngi și a.m.d.), precum și obiecte destinate pentru dezorientarea temporară a victimei, cum ar fi revolvere, balonașe și alte dispozitive cu gaze toxice neutralizante.

Dacă vinovatul demonstra numai arma (obiectul) sau conștient amenința cu o armă neîncărcată, ori cu o imitație de armă (machet de revolver, ori pumnal ș.a.), neavînd intenția de a le folosi la cauzarea vătămarilor periculoase pentru viață și sănătate, acțiunile se vor califica (în cazul lipsei altor agravante), conform tuturor circumstanțelor cauzei, ca tâlhărie în baza art.188 alin.(1) ori ca șantaj în baza art.189 alin.(2) lit.c) C.P., ori ca jaf, dacă victima înțelegea că este amenințată cu o armă neîncărcată ori cu o imitație de armă.

În cazurile cînd, în scopul sustragerii bunurilor altei persoane, victimei i-au fost administrate împotriva voinței ei ori prin înșelăciune substanțe cu efecte puternice, toxice sau euforizante periculoase pentru viață sau sănătate, cu intenția de a aduce victima într-o stare de neputință, aceste acțiuni urmează a fi calificate ca tâlhărie. Dacă cu același scop în organismul victimei s-au introdus substanțe care nu prezintă pericol pentru viață ori sănătate, faptele, în dependență de consecințe, urmează a fi calificate ca jaf, cu aplicarea violenței. Proprietățile și caracterul acțiunii substanțelor, aplicate la săvârșirea acestor infracțiuni, urmează a fi stabilite pe calea expertizelor medico-legale.

Acțiunile persoanei, care săvârșește atacul în scopul sustragerii, cu folosirea unor cîini sau a altor animale ce prezintă pericol pentru viața sau sănătatea persoanei agresate, ori cu amenințarea folosirii acestora, trebuie calificate, ținînd cont de circumstanțele concrete ale cauzei, conform lit.e) alin.(2) art.188 C.P.

[Pct.10 modificat prin [Hotărîrea Plenului CSJ a RM nr.12 din 22.12.2014](#)]

11. Jaful, tâlhăria se consideră săvîrșite de:

- o *persoana mascată*, atunci cînd aceasta și-a ascuns fața cu careva obiecte, ori a folosit diferite măști;
- o *persoana deghizată*, atunci cînd persoana își schimbă înfățișarea prin machiaj, prin folosirea perucilor, mustăți, bărbi, ochelari sau a îmbrăcăminții sexului opus.

La calificarea sustragerii săvârșite de o persoană mascată, deghizată, trebuie de luat în considerare că cele două procedee - mascarea și deghizarea - au, în principiu, aceeași esență: disimularea (ascunderea) identității făptuitorului pentru a nu fi recunoscut. Diferă doar nuanțele care, de altfel, sunt neesențiale: în cazul mascării, făptuitorul își acoperă fața sau o parte din ea cu o mască (cagulă, improvizație din ciorap de mătase etc.), indiferent de material sau alte particularități; în cazul deghizării, făptuitorul se maschează sau își aranjează altfel exteriorul (își atașează mustață sau barbă artificială ori ochelari, poartă perucă sau părul vopsit etc.).

Dacă pe lângă deghizarea sa într-un reprezentant al autorităților publice (colaborator al poliției, al procuraturii, al SIS-ului, al inspectoratului fiscal etc.), făptuitorul mai uzurpează calitățile oficiale (prezintă o legitimație falsă, săvârșește acțiuni pe care le poate comite doar un reprezentant al autorității publice, semnează documente oficiale etc.), cele săvârșite trebuie calificate conform lit.c) alin.(2) art.187 sau lit.c) alin.(2) art.188 și art.351 C.P.

[Pct.11 modificat prin [Hotărârea Plenului CSJ a RM nr.12 din 22.12.2014](#)]

[Pct.12, 13, 14 exclude prin [Hotărârea Plenului CSJ a RM nr.12 din 22.12.2014](#)]

15. Este necesar ca instanțele judecătorești să ia în considerație că în cazul escrocheriei (art.190 C.P.) victima transmite benevol bunurile către făptuitor, sub influența înșelăciunii sau a abuzului de încredere.

Obiect material al escrocheriei îl pot constitui bunurile, precum și drepturile asupra acestora, dobândite în mod ilicit.

Drepturile dobândite ilicit asupra bunurilor vor constitui obiect material al escrocheriei, dacă ele asigură în continuare posibilitatea de a deține, a folosi și a dispune de obiectul escrocheriei (bunul).

Primirea bunurilor cu condiția îndeplinirii unui angajament poate fi calificată ca escrocherie doar în cazul în care făptuitorul, încă la momentul intrării în stăpânire asupra acestor bunuri, urmărea scopul sustragerii lor și nu avea intenția să-și execute angajamentul asumat.

Alături de alte circumstanțe, intenția este demonstrată prin: situația financiară extrem de neprielnică a persoanei, care-și asumă angajamentul, la momentul încheierii tranzacției; lipsa de fundamentare economică și caracterul nerealizabil al angajamentului asumat; lipsa unei activități aducătoare de beneficii, necesare onorării angajamentului; achitarea veniturilor către primii deponenți din contul banilor depuși de deponenții ulteriori; prezentarea, la încheierea tranzacției, a unor documente false; încheierea tranzacției în numele unei persoane juridice inexistente sau înregistrate pe numele unei persoane de care se folosește o altă persoană pentru a-și atinge interesele etc.

Dobândirea ilicită a bunurilor în rezultatul folosirii de către făptuitor a unui document, falsificat anterior de o altă persoană urmează a fi calificată doar conform art.190 C.P. În acest caz, nu este necesară calificarea suplimentară conform art.361 C.P., deoarece, reieșind din prevederile art.118 C.P., prezentarea unor asemenea documente apare ca varietate a înșelăciunii, deci și a componentei de escrocherie. În același timp, falsificarea unor astfel de documente, urmată de folosirea lor de către falsificator în vederea sustragerii bunurilor trebuie calificată conform art.190 și art.361 C.P.

[Pct.15 completat prin [Hotărârea Plenului CSJ a RM nr.12 din 22.12.2014](#)]

16. Delimitînd șantajul (art.189 C.P.) de jaf sau tâlhărie, instanțele vor ține cont de faptul că în cazul șantajului amenințarea cu aplicarea forței e îndreptată spre obținerea bunurilor în viitor, dar nu în momentul amenințării, cum are loc în cazul jafului ori a tâlhăriei. Însuși șantajistul nu ia bunurile din posesia proprietarului, ci printr-o cale ilegală, folosind pentru aceasta diferite metode de influență asupra conștiinței, voinței persoanelor, cere de la ele transmiterea acestor bunuri în folosul altor persoane.

17. Delapidarea constă în însușirea, folosirea sau transmiterea de către făptuitor, în interesul său sau pentru altul, de bani, valori sau alte bunuri încredințate pentru a le gestiona sau a le administra.

Bunurile pot fi încredințate în virtutea funcției de răspundere a făptuitorului, a raporturilor contractuale sau a însărcinării speciale din partea proprietarului. Încredințarea bunurilor în virtutea raporturilor contractuale poate fi făcută de oricare subiecte ale drepturilor civile, atât persoane fizice, cât și persoane juridice. Încredințarea bunurilor în celelalte cazuri se face, în principal, în privința bunurilor persoanelor juridice, în cadrul raporturilor de muncă. Aceste cazuri sunt legate, de regulă, de folosirea de către făptuitor a situației de serviciu, adică presupun existența circumstanței agravante de la lit.d) alin.(2) art.191 C.P.

Soluționând chestiunea cu privire la delimitarea însușirii sau delapidării de furt, judecătorii vor ține cont de faptul că drept însușire sau delapidare sunt considerate acțiunile persoanelor care, conform funcțiilor lor de răspundere, raporturilor contractuale sau însărcinării speciale a proprietarului, înfăptuiesc în privința bunurilor încredințate împuterniciri de dispunere, administrare, transportare sau păstrare (depozitar, expeditor, vânzător, casier etc.)

Subiectul infracțiunii de delapidare a averii străine trebuie să aibă calitatea specială de administrator. În sensul art.191 C.P., "a administra" înseamnă: 1) a avea dreptul de a da dispoziții cu privire la primirea, păstrarea sau eliberarea de bunuri; 2) a veni în contact direct și material cu bunurile altei persoane, datorită atribuțiilor administratorului, legate de primirea, păstrarea sau eliberarea bunurilor.

Sustragerile bunurilor săvârșite de către șoferi, tractoriști, căruțași și alte persoane cărora aceste bunuri li s-au încredințat conform unui document valabil pentru o singură dată (bon de livrare, tichet de schimb etc.), prin evidență pentru transportarea de pe câmp la locul de păstrare nemijlocit în gospodărie sau în afara ei, urmează a fi calificate drept sustrageri săvârșite prin metode de însușire și delapidare a bunurilor care sunt încredințate făptuitorului.

Dacă, însă, sustragerea a fost săvârșită de persoane cărora nu li s-au încredințat bunurile dar ei au avut acces la cele sustrase în legătură cu lucrul executat (combaineri, hamali, paznici, îngrijitori de vite etc.), acțiunile lor urmează a fi încadrate drept sustragere prin furt.

În cazul în care la sustragerea săvârșită de două sau mai multe persoane a participat cel puțin o persoană căreia i-au fost încredințate bunurile, acțiunile tuturor vor fi încadrate în baza lit.b) alin.(2) art.191 C.P., dacă proprietarului nu i-a fost cauzată o daună în proporții mari.

18. La lit.d) alin.(2) art.190 și lit.d) alin.(2) art.191 C.P. este prevăzută răspunderea pentru escrocherie și, respectiv, delapidarea averii străine, săvârșite cu folosirea situației de serviciu. În aceste cazuri, ca subiect al infracțiunii poate apare numai o persoană cu funcție de răspundere sau o persoană care gestionează o organizație comercială, obștească sau altă organizație nestatală. Persoanele, care nu dispun de atribuții de serviciu, dar au luat parte la sustragere împreună cu subiecții speciali indicați, trebuie să fie trași la răspundere nu în calitate de coautori, ci în calitate de organizatori, instigatori sau complici ai persoanei care-și folosește situația de serviciu.

Prin "folosirea situației de serviciu" se înțelege săvârșirea unor acțiuni sau inacțiuni care decurg din atribuțiile de serviciu ale făptuitorului, și care sunt în limitele competenței sale de serviciu. În cazul faptelor, prevăzute la lit.d) alin.(2) art.190 și lit.d) alin.(2) art.191 C.P., situația de serviciu este folosită pentru a sustrage bunurile, și nu doar pentru obținerea accesului la acestea. În caz contrar, fapta trebuie calificată ca furt. Totodată, sub incidența noțiunii "folosirea situației de serviciu" nu intră folosirea relațiilor de rudenie, de afinitate sau de amiciție, atunci când acestea nu au legătură cu funcția ocupată.

Atunci când abuzul de putere sau abuzul de serviciu reprezintă metoda de săvârșire a escrocheriei sau a delapidării averii străine, trebuie aplicate numai prevederile de la lit.d) alin.(2) art.190 și lit.d) alin.(2) art.191 C.P. Reieșind din dispoziția art.118 C.P., în acest caz nu este necesară calificarea suplimentară conform art.327 sau 335 C.P.

Abuzul de putere sau abuzul de serviciu, care, deși a fost săvârșit din interes material și a cauzat un prejudiciu patrimonial, însă nu este legat de luarea gratuită a bunurilor (de exemplu, tănuirea bunurilor pe calea denaturării datelor privind evidența deficitului bunurilor, creat ca urmare a neglijenței în serviciu; folosința temporară de bunuri, în lipsa scopului de a le trece în stăpânirea sa definitivă; cheltuirea banilor pentru organizarea banchetelor, recepțiilor etc.), nu

poate forma componentele de infracțiune de la lit.d) alin.(2) art.190 și lit.d) alin.(2) art.191 C.P. Astfel de fapte trebuie calificate conform normelor corespunzătoare din Capitolele XV și XVI din Partea Specială a Codului penal.

[Pct.18 completat prin [Hotărîrea Plenului CSJ a RM nr.12 din 22.12.2014](#)]

19. Prin pungășie (art.192 C.P.) trebuie de înțeles acțiunea în scopul sustragerii pe ascuns (în stații, în mijloacele de transport în comun, în piață, pe stradă, în magazine, restaurante, expoziții, în parcuri etc.) a unui bun (bani, titluri de valoare, bijuterii, obiecte prețioase etc.) ce aparține unei alte persoane și se află asupra acesteia (în buzunar, în geantă, poșetă, sacoșă sau alte obiecte prezente la victimă) ori în imediata sa apropiere (pe bancă, pe banchetă, pe tarabă, pe masă etc.), astfel încât să fie clară apartenența bunului persoanei respective, dacă fapta nu întrunește semnele unei alte infracțiuni.

Acțiunea de sustragere a documentelor altei persoane, care se află în buzunare, în genți sau în alte obiecte prezente la acea persoană, trebuie calificate conform art.360 C.P.

[Pct.19 modificat prin [Hotărîrea Plenului CSJ a RM nr.12 din 22.12.2014](#)]

20. Instanțele vor ține cont de faptul, că metodele de săvîrșire a sustragerii în proporții mici stipulate în art.105 din Codul contravențional este exhaustivă, de aceea sustragerea averii proprietarului prin pungășie, jaf și tâlhărie indiferent de mărimea și costul celor sustrase nu poate fi considerată drept sustragere în proporții mici, urmînd a fi încadrată conform articolelor respective din Codul Penal.

[Pct.20 modificat prin [Hotărîrea Plenului CSJ a RM nr.12 din 22.12.2014](#)]

21. Valoarea bunurilor sustrase ca semn calificativ al componentei de infracțiune, care prevede răspunderea pentru sustragere, se determină conform art.126 C.P.

Mărimea prejudiciului cauzat prin sustragere se determină conform prețurilor libere de piață la momentul examinării cauzei. În lipsa datelor cu privire la prețul bunurilor sustrase, valoarea lor poate fi stabilită în baza raportului experților.

La calificarea sustragerii valutei străine sau a titlurilor de valoare străine, este necesar să se reiasă din recalcularea în moneda națională, conform cursului oficial al leului moldovenesc în raport cu valutele străine, stabilit de Banca Națională a Moldovei la ziua săvîrșirii infracțiunii.

[Pct.21 modificat prin [Hotărîrea Plenului CSJ a RM nr.39 din 18.12.2017](#)]

[Pct.22 exclus prin [Hotărîrea Plenului CSJ a RM nr.12 din 22.12.2014](#)]

23. Furtul, jaful, escrocheria și delapidarea averii străine se consideră consumate din momentul în care făptuitorul, intrînd în posesia ilegală asupra bunurilor altei persoane, obține posibilitatea reală de a se folosi și a dispune de acestea la dorința sa. Tîlhăria se consideră consumată din momentul atacului asupra unei persoane în scopul sustragerii bunurilor, săvîrșite cu aplicarea violenței periculoase pentru viața sau sănătatea persoanei agresate ori cu amenințarea aplicării unei asemenea violențe. Pungășia se consideră consumată din momentul începerii acțiunii de sustragere a bunurilor altei persoane din buzunare, genți sau din alte obiecte prezente la victimă (introducerea mîinii în buzunar, tăierea poșetei cu lama, manipularea lacătului de la servietă etc), chiar dacă făptuitorul nu a avut posibilitatea reală de a se folosi și a dispune de bunurile vizate la dorința sa. Atît în cazul tîlhăriei, cît și în cazul pungășiei, sustragerea reușită a bunurilor respective nu se ia în considerație la calificare, dar trebuie luată în calcul la individualizarea pedepsei.

[Pct.24 exclus prin [Hotărîrea Plenului CSJ a RM nr.12 din 22.12.2014](#)]

25. Sustragerea se consideră săvîrșită de două sau mai multe persoane atît în cazul în care la săvîrșirea sustragerii au participat în comun doi sau mai mulți autori fără o înțelegere prealabilă între ei, cît și în cazul în care la săvîrșirea sustragerii au participat două sau mai multe

persoane care s-au înțeles în prealabil despre săvârșirea comună a sustragerii. Existența înțelegerii prealabile între coautori nu influențează asupra calificării sustragerii, săvârșite de două sau mai multe persoane, dar trebuie luată în considerație la individualizarea pedepsei.

Totodată, acțiunile persoanelor care nu au luat parte la săvârșirea sustragerii, dar au contribuit la comiterea acesteia prin sfaturi, indicații, prin promisiunea prealabilă că vor tăinui urmele infracțiunii, vor vinde bunurile sustrate etc. trebuie calificate drept complicitate la sustragere, cu referire la alin.(5) art.42 C.P.

Săvârșirea sustragerii de către o persoană, care întrunește semnele subiectului infracțiunii, în comun cu una sau mai multe persoane, care nu întrunesc aceste semne, sau prin intermediul unor astfel de persoane intră sub incidența circumstanței agravante “de două sau mai multe persoane”.

Persoana care a organizat sustragerea sau care a determinat la săvârșirea sustragerii o persoană care cu bună-știință nu este pasibilă de răspundere penală, în corespundere cu alin.(2) art.42 C.P. este trasă la răspundere penală în calitate de autor al sustragerii. În prezența unor temeiuri legale suficiente, fapta acestei persoane trebuie calificată suplimentar conform art.208 C.P.

[Pct.25 modificat prin [Hotărârea Plenului CSJ a RM nr.12 din 22.12.2014](#)]

26. Săvârșirea sustragerii de un grup criminal organizat are loc în cazul în care această faptă e comisă de o reuniune stabilă de persoane care s-au organizat în prealabil pentru a comite una sau mai multe infracțiuni. Spre deosebire de două sau mai multe persoane, care s-au înțeles în prealabil despre săvârșirea sustragerii, grupul criminal organizat se caracterizează, în special, prin stabilitate, prin prezența în componența lui a unui organizator și printr-un plan dinainte elaborat al activității infracționale comune, precum și prin repartizarea obligatorie a rolurilor între membrii grupului criminal organizat, în timpul pregătirii sustragerii.

Săvârșirea sustragerii de o organizație criminală are lor în cazul în care această faptă e comisă de o reuniune de grupuri criminale organizate, formînd o comunitate stabilă, a cărei activitate se întemeiază pe diviziune, între membrii organizației și structurile ei, a funcțiilor de administrare, asigurare și executare a intențiilor criminale ale organizației în scopul de a influența activitatea economică și de altă natură a persoanelor fizice și juridice sau de a o controla, în alte forme, în vederea obținerii de avantaje și realizării de interese economice, financiare sau politice.

Infracțiunea se consideră săvârșită de o organizație criminală dacă a fost comisă de un membru al acesteia în interesul ei sau de o persoană care nu este membru al organizației respective, la însărcinarea acesteia.

Organizatorul și conducătorul organizației criminale poartă răspundere pentru toate infracțiunile săvârșite de această organizație, indiferent de faptul dacă au luat sau nu parte la săvârșirea acestor infracțiuni.

În cazurile în care organizația criminală și-a început activitatea infracțională, iar membrii acesteia au săvârșit sustrageri concrete, prevăzute de planurile organizației date, atunci acțiunile organizatorului sau conducătorului organizației criminale trebuie calificate prin concurs, conform art.284 și lit.b) alin.(3) art.186, lit.b) alin.(3) art.187, lit.b) alin.(3) art.188, alin.(3) art.190 sau alin.(3) art.191 C.P.

În cazul săvârșirii de către membrii organizației criminale a infracțiunilor, care nu au fost prevăzute în planurile activității organizației criminale, răspunderea pentru aceste infracțiuni o vor purta numai cei care au realizat nemijlocit aceste infracțiuni.

Conform lit.b) alin.(3) art.188 C.P., trebuie sancționată fapta organizației criminale, care, fiind înarmată, aplică arma în vederea sprijinirii atacului săvârșit în scopul sustragerii bunurilor altei persoane. În acest caz, nu este necesară calificarea suplimentară conform art.283 C.P. Totodată, în partea descriptivă a sentinței trebuie indicate toate circumstanțele agravante ale faptei.

27. În cazurile în care procurarea bunurilor vădit dobândite pe cale criminală a fost legată de instigare la sustragere, acțiunile făptuitorilor vor fi încadrate ca coparticipare la această infracțiune. De asemenea va fi încadrată drept coparticipare la sustragere procurarea promisă în prealabil a unor bunuri precum și procurarea sistematică de la un singur făptuitor a bunurilor sustrase de către o persoană, care înțelegea că îi acordă posibilitate delapidatorului să mizeze pe contribuția sa la desfacerea acestor bunuri.

28. La calificarea sustragerii, săvârșite cu cauzarea de daune considerabile (lit.d) alin.(2) art.186, lit.f) alin.(2) art.187, lit.f) alin.(2) art.188, lit.c) alin.(2) art.190 și lit.c) alin.(2) art.191 C.P.), este necesar să se țină cont de faptul că caracterul considerabil al daunei cauzate se stabilește luându-se în considerare valoarea, cantitatea și însemnătatea bunurilor pentru victimă, starea materială și venitul acesteia, existența persoanelor întreținute, alte circumstanțe care influențează esențial asupra stării materiale a victimei.

Este necesar de luat în considerație că, chiar dacă aprecierea subiectivă de către victimă este importantă la stabilirea caracterului considerabil al daunei cauzate, aceasta nu trebuie să influențeze asupra regulii că prin sustragere poate fi cauzat doar un prejudiciu patrimonial efectiv (real). De aceea, nu trebuie confundat modul de determinare a prejudiciului patrimonial cu caracterul acestui prejudiciu.

29. Explicînd esența termenilor "pătrundere", "încăpere", "alt loc pentru depozitare" și "locuință" în cadrul infracțiunilor împotriva patrimoniului, judecătorii urmează să reiasă din următoarele:

"Pătrundere" este intrarea ilegală, pe ascuns sau deschis, într-o încăpere, în alt loc pentru depozitare sau locuință cu scopul sustragerii. Ea poate fi comisă atît cu învingerea piedicilor și a rezistenței, cît și fără aceasta. Pătrunderea poate fi realizată și cu ajutorul dispozitivelor cînd infractorul extrage obiectele fără a intra în încăperea respectivă;

"Încăpere"- sunt construcțiile, edificiile, beciurile, hambarele, garajele și alte construcții gospodărești, menite pentru amplasarea bunurilor. Ea poate fi atît permanentă, cît și temporară, staționară sau mobilă;

"Alt loc pentru depozitare" - se are în vedere sectorul de teritoriu sau dispozitivul care este destinat, adaptat sau special utilat pentru păstrarea permanentă sau provizorie a bunurilor și care este înzestrat în acest scop cu anumite accesorii ce împiedică pătrunderea în el (mecanisme de zăvorîre, sigilii, îngrădituri etc.) sau este asigurat cu pază (paznici, mecanisme de semnalizare, camere video de supraveghere non-stop etc.), pentru a împiedica accesul la bunurile depozitate. Exemple de alte locuri pentru depozitare pot fi specificate: platformele și semivagoanele feroviare păzite, cisternele, furgoanele auto, magazinele ambulante, caroseriile camioanelor în stare sigilată, safeurile, containerele, colectoarele mașinilor de casă și control sau ale automatelor comerciale etc.;

"Locuință" - este o încăpere sau un grup de încăperi destinate traiului permanent sau temporar al persoanelor, în care se află o parte sau întreaga avere de care dispun ele. La aceasta se referă părțile componente ale locuinței (încăperi unice), în care oamenii pot să nu se afle temporar sau să nu locuiască nemijlocit. În afară de aceasta, se consideră drept "locuință" nu numai încăperile de locuit (odăile, antreurile, bucătăriile), dar și cele alăturate nemijlocit lor, alcătuind o parte indivizibilă, cum ar fi: balcoanele, lodgiile, iar în casele individuale - verandele, mansardele, beciurile, cămărilor etc.

Soluționînd problema prezenței în acțiunile făptuitorului a circumstanței agravante "prin pătrundere în încăpere, în alt loc pentru depozitare sau în locuință", este necesar de stabilit scopul cu care această persoană a ajuns în încăpere, în alt loc pentru depozitare sau în locuință, și cînd anume i-a apărut intenția de a comite sustragerea. Dacă făptuitorul mai întîi s-a aflat în încăpere, în alt loc pentru depozitare sau în locuință, fără a avea intenția de a săvîrși sustragerea, după care a sustras bunurile altei persoane, în acțiunile lui va lipsi circumstanța agravantă examinată.

În cazul sustragerii săvârșite prin pătrundere în locuință nu este necesară calificarea suplimentară conform art.179 C.P. deoarece sustragerea, în această modalitate agravantă a sa, absoarbe violarea de domiciliu.

În cazul sustragerii săvârșite de două sau mai multe persoane prin pătrundere în încăpere, în alt loc pentru depozitare sau în locuință, trebuie de luat în considerație că acțiunile persoanei, care nu a intrat în încăpere, în alt loc pentru depozitare sau în locuință, dar care potrivit înțelegerii despre repartizarea rolurilor a luat parte la acțiunile legate de intrarea în ele a altor persoane sau de luarea bunurilor din ele, reprezintă coautorat, și nu necesită calificare suplimentară conform art.42 C.P.

Dacă în procesul sustragerii săvârșite prin pătrundere în încăpere, în alt loc pentru depozitare sau în locuință făptuitorul a distrus sau a deteriorat intenționat bunurile altei persoane, care nu formează obiectul material al sustragerii (de exemplu, mobilă, aparataj de uz casnic etc), cele săvârșite, în prezența unor suficiente temeiuri, trebuie calificate suplimentar conform art.197 C.P.

Dacă persoana, pătrunzând în încăpere, în alt loc pentru depozitare sau locuință a săvârșit o sustragere a averii proprietarului chiar de proporții mici prin jaf sau tâlhărie, acțiunile infractorului vor fi încadrate în baza lit.d) alin.(2) art.187 și lit.c) alin.(2) art.188 C.P.

[Pct.29 modificat prin [Hotărârea Plenului CSJ a RM nr.12 din 22.12.2014](#)]

30. Ca sustragere (însușire) în proporții mari sau deosebit de mari trebuie calificată inclusiv săvârșirea câtorva acțiuni infracționale de sustragere, a căror mărime depășește, în ansamblu, 20 sau, respectiv, 40 de salarii medii lunare pe economie prognozate, stabilite prin Hotărârea de Guvern în vigoare, la momentul săvârșirii faptei, dacă ele au fost săvârșite prin aceeași metodă și în prezența unor circumstanțe, care mărturisesc despre intenția unică de a săvârși sustragerea, în proporții mari sau deosebit de mari.

În toate cazurile, sustragerea în proporții mari sau deosebit de mari, cu excepția când este săvârșită pe calea tâlhăriei sau a pungășiei, se consideră consumată doar atunci când făptuitorul obține posibilitatea reală de a se folosi sau a dispune de bunurile altei persoane la dorința sa.

Dacă făptuitorul a avut intenție determinată de a sustrage bunuri în proporții mari sau deosebit de mari, intenție pe care nu a reușit s-o realizeze din cauze independente de voința lui, cele săvârșite trebuie calificate tentativă de sustragere în aceste proporții, indiferent de mărimea prejudiciului produs în realitate. Totodată, dacă făptuitorul a manifestat intenție nedeterminată, calificarea faptei trebuie făcută în funcție de prejudiciul care a survenit în realitate.

[Pct.30 modificat prin [Hotărârea Plenului CSJ a RM nr.39 din 18.12.2017](#)]

[Pct.30 modificat prin [Hotărârea Plenului CSJ a RM nr.12 din 22.12.2014](#)]

31. La calificarea sustragerii, săvârșite în timpul unei calamități, trebuie de luat în considerație că prin "calamitate" se înțelege situația de fapt determinată de un eveniment neașteptat care poate provoca urmări grave pentru o anumită colectivitate sau pentru un grup relativ numeros de persoane.

Prin "colectivitate" se înțelege totalitatea locuitorilor unei localități, raion sau chiar țări. Prin "grup relativ numeros de persoane" se are în vedere: totalitatea lucrătorilor unei întreprinderi, instituții sau organizații; totalitatea persoanelor care trăiesc într-un bloc de locuit; totalitatea pasagerilor unui avion, tren, autobuz etc.

Noțiunea de "calamitate" nu poate fi restrânsă la înțelesul de calamitate naturală (cutremur de pământ; inundație; alunecări de teren; întroienire; furtună; uragan etc.), deoarece calamitatea mai poate avea natură tehnogenă (avarii industriale; accidente de proporție în transport; prăbușirea bruscă a edificiilor și construcțiilor; ruperea digurilor; accidente cu degajarea substanțelor puternic toxice, radioactive sau biologice periculoase; incendii; explozii etc.) sau poate fi de natură socială (război, intervenție militară străină, conflict militar local, lovitură de stat, puci militar etc.).

Pentru a califica fapta conform lit.a) alin.(3) art.186, lit.a) alin.(3) art.187 sau lit.a) alin.(3) art.188 C.P., este necesar ca sustragerea să fie săvârșită în timpul unei calamități, adică infracțiunea să fie comisă în perioada de timp cuprinsă între momentul când se produce evenimentul ce dă naștere stării de calamitate și momentul când această stare încetează.

Circumstanța agravantă “în timpul unei calamități” poate fi reținută numai în raport cu faptele săvârșite în zona calamitată, adică în raza de acțiune a efectelor calamității.

De asemenea, după cum rezultă din sensul legii, este obligatoriu ca făptuitorul să profite de starea de calamitate, ceea ce înseamnă că acesta își dă seama că eforturile autorităților și ale populației sunt îndreptate cu precădere spre salvarea de vieți omenești și că măsurile de pază a bunurilor lipsesc ori sunt reduse, iar făptuitorul se folosește de prilejul dat pentru a săvârși furtul, jaful sau tâlhăria.

[Pct.31 modificat prin [Hotărîrea Plenului CSJ a RM nr.12 din 22.12.2014](#)]

32. Acțiunile persoanei care a săvârșit răpirea mijloacelor de transport cu scopul sustragerii ulterioare a averii, aflate în ele (a aparatului de radio, a casetofonului, casetelor etc.) sau a unor părți ale mijloacelor de transport, vor fi încadrate în baza articolelor 186 și 192¹ C.P.

Dispunerea, folosirea de către persoana vinovată la propria dorință a bunurilor sustrase (vînzarea, transmiterea benevolă altor persoane, distrugerea ori deteriorarea lor ș.a.) nu necesită o calificare separată a acestor acțiuni.

[Pct.32 modificat prin [Hotărîrea Plenului CSJ a RM nr.12 din 22.12.2014](#)]

33. În cazul cînd făptuitorul, la sustragerea bunurilor, a intrat în posesia documentelor, pașaportului, buletinului de identitate aparținînd victimei, acțiunile lui nu necesită o calificare suplimentară în baza art.360 C.P. Dacă, însă, potrivit intenției, acesta concomitent cu sustragerea bunurilor a sustras, distrus ori degradat documente, ștampile, imprimare, buletin de identitate, pașaport ori alte documente importante ale persoanei, atunci acțiunile se vor califica prin concurs cu infracțiunea prevăzută de art.360 C.P.

34. În legătură cu adoptarea prezentei hotărîri se abrogă [Hotărîrea Plenului Judecătoriei Supreme a Republicii Moldova din 06 iulie 1992, nr.5 "Cu privire la practica judiciară în procesele penale despre sustragerea averii proprietarului"](#).

**PREȘEDINTELE CURȚII SUPREME
DE JUSTIȚIE A REPUBLICII MOLDOVA**

Valeria ȘTERBET

**Chișinău, 28 iunie 2004.
Nr.23.**